

Oponentský posudek disertační práce

Autor: *Mgr. Jaromír Hublar*

Název práce: *Proměny kvality života osob s mentálním postižením na půdorysu Vincentina*

Oponent: *doc. PhDr. Jaroslav Kysučan, CSc.*

Pracoviště: *Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě*

Tak jako jiné vědní obory, ani speciální pedagogika se neobejde bez poznání vlastní historie, a to nejen svých teoretických koncepcí, ale také praktické realizace. Do tohoto schématu lze zařadit i disertační práci Mgr. Jaromíra Hublara. Svým pojetím i metodologickým postupem se na první pohled vymyká z okruhu témat disertačních prací oboru speciální pedagogika, které mají zpravidla přísně empirický charakter. Poznání filozoficko-historických východisek je však nutnou součástí paradigmatu speciální pedagogiky, tedy i osob s mentálním postižením. Uvažujeme-li o systému této oblasti speciální pedagogiky, tak právě historiografie pedagogiky mentálně postižených je jednou ze složek tohoto systému (viz Vašek 2003, Vanová 2008). V tomto kontextu je oponovaná disertační práce aktuální a volbou tématu originální. Při jejím zpracování se nepochybně uplatnila i předcházející autorova edukační zkušenost v zařízeních pro osoby s mentálním postižením.

Konkrétní přínos práce spočívá v popsání a analýze činnosti Vincentina jako typického charitativního zařízení, a to ve všech dobově ovlivněných podmínkách, s přihlédnutím k obohacujícím praktickým edukačním zkušenostem. Toto poznání je o to významnější, že zařízení Vincentina přispívala zejména v meziválečném období velmi výrazně k zajištění péče o osoby s těžšími formami postižení. Je třeba také připomenout, že aktivity a přínos zařízení tohoto typu byly v letech totality úmyslně potlačovány.

Disertační práce o rozsahu 203 stran je monografickou studií. Po stránce metodologické byla zpracována především s použitím historiografických metod. K jejímu zpracování využil autor 185 pramenů (155 knižních titulů, 8 elektronických zdrojů, 13 archivních pramenů, 3 písemné vzpomínky, 6 rozhovorů). Za cíl disertační práce lze považovat autorovo vyjádření v úvodu práce „práce je pokusem dopracovat se k zdůvodněným shrnutím k základní metodě výchovné práce s osobami s mentálním postižením“. Pokud jde o zvolené metody zpracování, tak z celého textu vyplývá jednoznačná metodologická strategie – uplatnění již výše zmíněné metody historiografické a metody analyzující praktické zkušenosti. Přesto mohl autor alespoň v úvodu své práce stručně formulovat i odkaz na použité metody zpracování – studium archivních pramenů, narativní metoda apod.

Vstupní roli plní 1. a 2. kapitola, a to zejména z pohledu filozofického, axiologického a historického. Autor tu definuje kvalitu života, pojednává o kvalitě života osob s mentálním postižením. Vhodně je zařazena subkapitola vztahující se k hledání smyslu života v duchu zakladatele logoterapie V. E. Frankla. Opodstatněné místo má kapitola objasňující význam práce v životě osob s mentálním postižením z historického pohledu. K této kapitole mám drobnou připomínku – chybí zde zmínka o přínosu E. Seguina k chápání úlohy práce v rozvoji lidí s mentálním postižením. V obou teoretických vstupních kapitolách prokázal autor rozhled v odborné literatuře a schopnost vyhledávat potřebné informace a včleňovat je do nových

souvislostí. V této části práce oceňuji výstižné hodnocení činnosti Karla Slavoje Amerlinga a jeho syntézu edukace osob s mentálním postižením.

Další kapitoly jsou věnovány syntetickému pohledu na vývoj péče o osoby s mentálním postižením z pohledu institucionálního a role některých osobností. Tyto skutečnosti jsou navíc analyzovány ve spektru dobových souvislostí – od nacistických likvidačních programů po omezování činnosti církevních organizací na úseku péče o osoby se zdravotním postižením.

V souvislosti s tématem disertační práce věnoval autor její podstatnou část činnosti Vincentina. Na základě dobré znalosti archivních pramenů a písemných vzpomínek se podařilo autorovi na velmi dobré úrovni zmapovat aktivity všech zařízení Vincentčina až do současnosti, které v době uplynulé totality upadaly do zapomnění. Plastičnost historiografického podání je podtržena vloženými autobiografickými úryvky z dokumentů a vypravování řeholních sester, které byly svědky událostí, zejména v 60. a 70. letech 20. století.

Obsah 8. a 9. kapitoly dokazuje, že koncepce činnosti Vincentina nezůstala stát mimo ani v souvislosti s humanizačními změnami, jak to autor velmi konkrétně prokazuje na příkladu činnosti Vincentina ve Šternberku. K zařazení kapitoly pojednávající o Kiphardově motopedagogice – uvedení této informace ve formě samostatné kapitoly působí poněkud izolovaně. Vhodnější by bylo její uvedení v úvodu 9. kapitoly, zvláště v souvislosti s využitím principů Kiphardovy motopedagogiky a pracovní terapie ve šternberském Vincentinu. Zařazená fotodokumentace vhodně ilustruje popisované skutečnosti.

K výsledkům disertace:

Disertační práce s použitím historiografických metod objasnila činnost zařízení Vincentina od jeho založení až po současnost. Je to velmi solidní příspěvek k poznání vývoje péče a výchovného systému v rámci pracovní terapie, zejména u osob s těžšími formami zdravotního postižení.

Dotazy oponenta:

1. Formulujte obecněji platné výchovné závěry, jak se o nich zmiňujete ve 4. bodu závěrů disertační práce.
2. Uveďte některé inspirační hodnoty z činnosti Vincentina pro současnou edukační praxi u osob s mentálním postižením.

Závěr:

Disertační práce Jaromíra Hublara *Proměny kvality života osob s mentálním postižením na půdorysu Vincentina* splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v oboru speciální pedagogika.